

Третяк Н.А.
к.е.н., науковий співробітник Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»
Третяк Р.А.
кандидат економічних наук

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЗЕМЕЛЬНО-ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСІВ

Раціональне та ефективне використання земельно-ресурсного потенціалу земельно-господарськими комплексами є важливим завданням науково-практичної сфери, оскільки актуальність і масштаб екологічних проблем пов'язані з посиленням взаємодії суспільства і природи призводить до екологодеструктивних та природоруйнівних тенденцій у землекористуванні, а саме, погіршенням якості природного середовища, зростанням технологічних і рекреаційних навантажень на природні комплекси, зменшенням доступності природних ресурсів і рядом інших причин.

Світовий банк на підставі документів, прийнятих на конференції в Ріо-де-Жанейро, виділив такі напрямки в цій сфері [3, с. 10-11]:

1) підтримка країн-кредиторів у розвитку обслуговування навколишнього природного середовища, де головні завдання цього напрямку: зменшення забруднення, захист ґрунтів від негативного техногенного впливу, сприяння розвитку лісового господарства.

2) фінансування Світовим банком під гаслом: «Не шкодити довкіллю». Фінансування має бути цільовим та використовуватися на здійснення екологічних програм, які матимуть позитивний ефект.

3) розподіл фінансів для здійснення глобальних і регіональних програм, які сприяють загальному поліпшенню навколишнього середовища.

Збереження й оздоровлення навколишнього природного середовища вимагає суттєвого відновлення виробництва і спрямування прямих витрат на екологічні потреби як одну з головних складових навантаження на економічну систему [2, с. 181]. Від правильно і раціонального використання земельно-ресурсного потенціалу залежить майбутнє наших поколінь та стан навколишнього природного середовища, тому перед Україною стоїть завдання створення ефективного фінансово-економічного механізму територіальних земельно-господарських комплексів. Однак відзначимо, що територіальні земельно-господарські комплекси (землекористування) мають індивідуальні характеристики (категорію земель, цільове призначення, природну зону, агропромислову групу ґрунтів, місце розташування тощо), тільки комплексний механізм управління, складовою частиною якого є фінансовий механізм управління природоохоронною діяльністю, буде мати очікуваний результат. Тому механізм управління територіальних земельно-господарських комплексів потрібно розглядати як сукупність інструментів, а саме: інструментів фінансово-економічного стимулювання; фіскальних інструментів та фінансово-економічних гарантій; фінансово-економічних санкцій, компенсацій та

стягувань.

В умовах децентралізації влади, більшість територіальних громад позбавлені значної частини ресурсів, за ними переважно закріплені землі в межах населених пунктів. Тобто, назріла необхідність у наданні більше важелів управлінських рішень на базовий рівень місцевого самоврядування [1, с. 84]. Однак вплив інструментів фінансово-економічного стимулювання на процеси розширеного відтворення земельно-ресурсного потенціалу можливе за умови:

- 1) удосконалення плати за землю, основаної на диференціації земельної ренти залежно від природної родючості земель та новацій у підвищення ефективності їх використання;
- 2) надання субсидій та дотацій землевласникам та землекористувачам, які впроваджують ґрунтоохоронні та екологічнобезпечні системи землеробства;
- 3) використання компенсаційних виплат за користування земельними ресурсами в разі реалізації проектів щодо запобігання ерозійних та дефляційних процесів;
- 4) застосування інструментів кредитно-фінансової та інвестиційної політики в частині залучення приватних та іноземних інвестицій у відтворення земельно-ресурсного потенціалу;
- 5) розширення спектра інструментів кредитно-іпотечної політики;
- 6) відпрацювання інструментів міжнародної технічної допомоги та інвестиційних програм, пов'язаних з міжнародними природоохоронними директивами ЄС;
- 7) формування фондів зі страхування ризиків, пов'язаних із веденням сільськогосподарського виробництва у зоні ризикового землеробства.

Основними цілями застосування інструментів фінансово-економічного механізму управління територіальних земельно-господарських комплексів є: вирівнювання соціально-економічних умов господарювання на землях різних якості, родючості; стимулювання раціонального використання земель; відтворення потенціалу продуктивності ґрунтів; облаштуваність територій; розвиток інфраструктури на селі.

Список використаних джерел:

1. Третяк Н.А. Концептуальні засади управління землекористуванням об'єднаних територіальних громад як базова основа просторового розвитку їх територій / Н.А. Третяк // Всеук. наук.-практ. студ. конф. [«Управління земельними ресурсами в умовах децентралізації влади»], (м. Київ, 11 березня 2016 року). – К.: МПБП «Гордон», 2016. – С. 85-89.
2. Третяк Н.А. Стан і проблеми реалізації фінансового механізму природокористування / Н.А. Третяк, О.В. Сакаль, О.В. Каленська // Мат. міжнар. наук.-практ. конф. [«Теоретична і практична концептуалізація розвитку фінансово-кредитних механізмів в умовах нової соціально-економічної реальності»], (м. Ірпінь, 25 березня 2016 року). – Ірпінь: Видавництво Національний університет ДПС України, 2016. – С. 181-184.
3. Effective Financing of Environmentally Sustainable Development. – Washington: WB, 1995. – 310 p.

УДК 336.005.915

Ушеренко С.В.

*к.е.н., доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*